

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я. Допомога в прийнятті рішення

Ви самі вирішуєте, проходити скринінг шийки матки чи ні. Це керівництво має допомогти вам прийняти рішення. Скринінг шийки матки раніше називали «мазок із шийки матки».

Чому ми пропонуємо скринінг шийки матки

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я, допомагає запобігти раку шийки матки. Щорічно у Великій Британії такий скринінг рятує від раку шийки матки тисячі життів^{1,2}. Наразі в Англії скринінг шийки матки запобігає 70% смертей від раку шийки матки. Якби всі регулярно відвідували скринінг, 83% випадків можна було б запобігти³.

Кого ми запрошуємо

Скринінг шийки матки призначено для жінок і людей, у яких є шийка матки. Ми пропонуємо особам віком від 25 до 49 років проходити такий скринінг кожні 3 роки й особам віком від 50 до 64 років — кожні 5 років. Це пов'язано з тим, що більшість випадків раку шийки матки розвивається в цьому віці. Перші запрошення надходять за кілька місяців до того, як людям виповнюється 25 років. Ви можете записатися на прийом щойно отримаєте запрошення. Деяких людей ми запрошуємо частіше через результати попереднього скринінгу (див. нижче).

Ви маєте розглянути можливість проходження скринінгу незалежно від вашої сексуальної орієнтації, анамнезу статевого життя або того, чи зробили ви щеплення від вірусу папіломи людини (ВПЛ).

Якщо ви трансгендерний (транс) чоловік, зареєстрований у вашого сімейного лікаря як жінка, ми надішлемо вам запрошення на обстеження шийки матки. Якщо ви зареєстровані як чоловік, ви не отримаєте запрошень, але ваш сімейний лікар або практикуюча медсестра можуть призначити вам прийом, якщо у вас є шийка матки. Якщо ви трансжінка, вам не потрібен скринінг шийки матки.

Рак шийки матки

Рак шийки матки виникає, коли клітини шийки матки неконтрольовано ростуть і накопичуються, утворюючи ущільнення (яке також називають пухлиною). Зі зростанням пухлини клітини можуть поширитися на інші частини тіла та становити загрозу для життя.

Шийка матки — це найнижча частина вашої матки й вона розташована у верхній частині піхви.

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

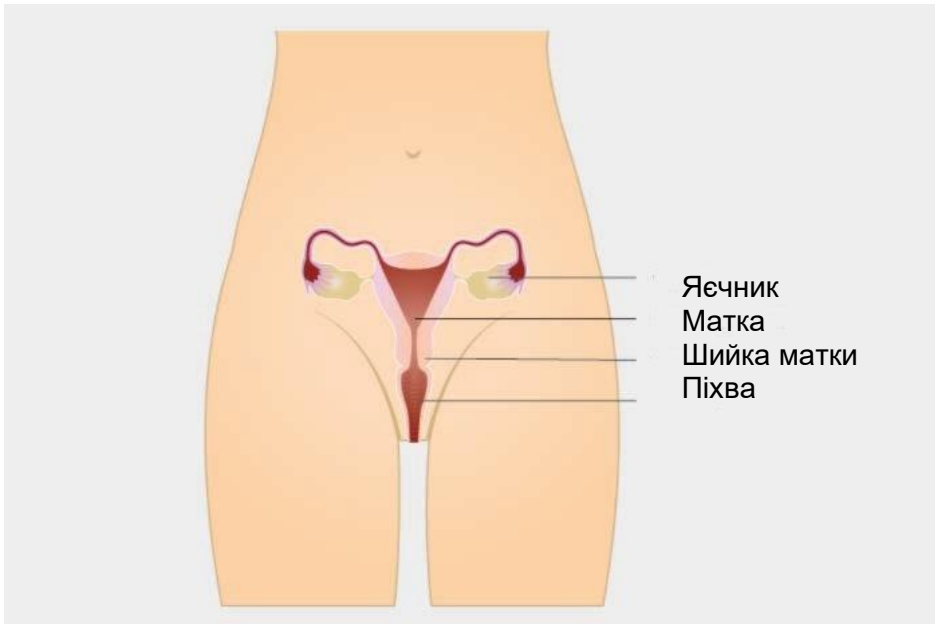

Схема жіночої репродуктивної системи. Шийку матки розташовано у верхній частині піхви.

ВПЛ і рак шийки матки

Майже всі види раку шийки матки спричиняє вірус, який має назву вірус папіломи людини (ВПЛ).

ВПЛ дуже поширений. Більшість людей заразиться вірусом у певний момент свого життя. Він поширюється через близький контакт шкіри до шкіри під час будь-якого типу сексуальної активності із чоловіком або жінкою. ВПЛ може залишатися в організмі впродовж багатьох років. Концентрація ВПЛ може залишатися на дуже низькому рівні або на рівні, коли його наявність неможливо визначити, і він може не викликати жодних проблем. Це означає, що інфікування ВПЛ могло статися від певного партнера дуже давно.

Існує безліч різних типів ВПЛ, але лише деякі типи є типами високого онкогенного ризику та можуть призвести до раку. Типи ВПЛ, що призводять до раку шийки матки, не викликають жодних симптомів. У більшості випадків ваша імунна система може позбутися вірусу так, що ви навіть не дізнаєтеся, що він у вас був. Але іноді ВПЛ може спричинити аномалію клітин шийки матки.

Зазвичай організм може позбутися аномальних клітин, і шийка матки приходить у норму. Але іноді цього не відбувається, й аномальні клітини можуть перерости в рак.

Що впливає на ваші шанси захворіти на рак шийки матки

Проходження скринінгу шийки матки знижує ваші шанси захворіти на рак шийки матки. Скринінг виявляє аномальні клітини, які можна видалити до того, як вони стануть раковими.

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

ВПЛ можна виявити на шкірі навколо всієї області геніталій. Він може поширюватися під час будь-якого типу сексуальної активності. Це означає, що презервативи або кофердами можуть допомогти запобігти інфекції, але вони не забезпечують повного захисту від ВПЛ.

Куріння збільшує ризик розвитку раку шийки матки, оскільки вашому організму важче позбутися ВПЛ-інфекції. Інформацію про те, як відмовитися від куріння, можна знайти на вебсайті Національної служби охорони здоров'я, присвяченому боротьбі з курінням: <https://www.nhs.uk/smokefree>

Щеплення від ВПЛ захищає від типів ВПЛ високого онкогенного ризику, які спричиняють більшість випадків раку шийки матки. Якщо ви зробили щеплення від ВПЛ, вам усе одно потрібно буде розглянути можливість проходження скринінгу шийки матки, коли вас запросять. Це необхідно для того, щоби перевірити наявність інших типів ВПЛ високого онкогенного ризику, які можуть призвести до раку шийки матки.

Наявність у сімейному анамнезі раку шийки матки не впливає на ваші шанси захворіти на рак шийки матки.

Як працює скринінг шийки матки

Скринінг шийки матки не є тестом на рак. Метою скринінгу є пошук аномальних клітин у шийці матки. Аномальні клітини можуть перерости в рак, якщо їх не лікувати.

Скринінг передбачає використання м'якої щітки для взяття невеликого зразка клітин із поверхні шийки матки. Зразок поміщають у невеликий пластиковий контейнер і відправляють у лабораторію. Там його перевіряють на типи ВПЛ, які можуть спричинити рак шийки матки. Якщо у вас негативний результат на найбільш поширені типи ВПЛ, що викликають рак шийки матки, ризик розвитку у вас раку шийки матки є дуже низьким, і вам нема потреби перевіряти наявність аномальних клітин, навіть якщо вони у вас були в минулому.

Якщо у вас позитивний результат на ВПЛ, ми перевіримо зразок на наявність аномальних клітин. Аномальні клітини не є раковими, але вони можуть перерости в ракові, якщо їх не лікувати.

Як наступний крок ми можемо запропонувати вам пройти ще одне обстеження (яке називають кольпоскопією), щоби фахівець міг ретельніше оглянути шийку матки. Якщо під час кольпоскопії ми виявимо аномальні клітини, ми можемо запропонувати їх видалити. Саме так скринінг може запобігти раку шийки матки.

Жоден скринінг не є ефективним на 100%

Під час скринінгу шийки матки це відбувається тому, що:

- іноді можна пропустити ВПЛ-інфекцію або аномальні клітини («помилково негативний» результат);
- аномальні клітини можуть розвиватися і перетворюватися на ракові в період між

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

скринінговими тестами;

- є невелика ймовірність того, що скринінг виявить аномальні клітини, коли шийка матки в нормі («хибнопозитивний» результат).

Якщо скринінг не виявив аномальних клітин, це не гарантує, що у вас їх немає або вони ніколи не розвинуться в майбутньому.

Проходження скринінгу шийки матки

До призначення на скринінг

Скринінг шийки матки зазвичай проводить жінка-медсестра або лікар. Якщо ви хочете, щоб скринінг проводила жінка, ви можете попросити про це під час запису на прийом.

Прийом має бути призначено на день, коли у вас немає менструації. Якщо у вас немає менструації, ви можете пройти обстеження в будь-який час.

Будь ласка, не використовуйте жодних вагінальних ліків, мастил або кремів упродовж 2 днів до скринінгу, оскільки вони можуть вплинути на результати.

Будь ласка, поговоріть зі своєю медсестрою або лікарем, якщо ви:

- вагітні;
- перенесли гістеректомію;
- думаєте, що вам було б важко пройти скринінг.

Ви можете поговорити зі своєю медсестрою або лікарем, якщо ви нервуєте через скринінг. Ви можете обговорити з ними будь-які ваші запитання або побоювання. Якщо ви вирішите пройти скринінг, вони можуть вжити заходів, щоб допомогти вам почувати себе комфортніше.

На прийомі

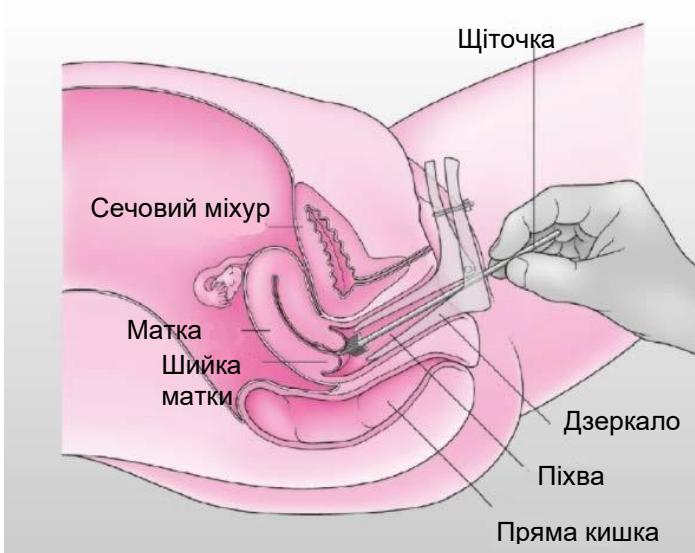
Сам скринінг займає всього 1-2 хвилини. Весь прийом зазвичай триває орієнтовно 10 хвилин.

Медсестра або лікар попросять вас роздягнутися нижче пояса (або просто зняти спідню білизну, якщо на вас вільна спідниця) і лягти на ліжко, зігнувши коліна та розвівши ноги в сторони. У вас буде паперове простирадло або рушник, аби прикрити живіт і стегна.

Вам у піхву буде ведено інструмент, який має назву дзеркало. Після цього дзеркало обережно розкриють. Це дасть змогу фахівцю побачити вашу шийку матки. Зазвичай дзеркало виготовлено з пластику, і для кожного скринінгового тесту використовують нове. Потім медсестра або лікар за допомогою маленької м'якої щіточки беруть зразок клітин із поверхні шийки матки. Ви можете відчути певний дискомфорт, але він має швидко минути. Якщо ви відчуваєте біль, повідомте про це медсестрі або лікарю, і вони спробують узяти зразок у спосіб, що є більш комфортним для вас.

Ви контролюєте хід скринінгу й можете будь-якої миті попросити його припинити.

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

Схема, що показує, як беруть зразок для скринінгу шийки матки за допомогою дзеркала й маленької м'якої щіточки. (Зображення © Фонд боротьби з раком шийки матки Джо (Jo's Cervical Cancer Trust))

Результати скринінгу шийки матки

Медсестра або лікар повідомить вас, коли ви можете очікувати на лист із результатами. Є 4 можливі результати.

1. Негативний результат на ВПЛ

Негативний результат на ВПЛ означає, що ми не проводитимемо жодних подальших тестів. Цей результат означає, що ймовірність наявності у вас аномальних клітин шийки матки дуже невелика. Навіть якби вони були у вас, вкрай малоймовірно, що вони викликали б проблему. Ми просто передзвонимо вам та запросимо на повторний скринінг через 3 або 5 років (залежно від вашого віку).

2. Позитивний результат на ВПЛ: аномальних клітин немає

Якщо ваш зразок є позитивним на ВПЛ, ми також перевіримо його на наявність аномальних клітин шийки матки. Якщо таких клітин виявлено не буде, ваш результат покаже, що у вас ВПЛ, але аномальних клітин немає. Ми попросимо вас прийти на повторний скринінг раніше, ніж зазвичай (у вашому листі з результатами буде вказано, коли саме). Це потрібно для того, щоб ми могли перевірити, чи позбулася ваша імунна система ВПЛ (це відбувається в більшості випадків).

3. Позитивний результат на ВПЛ: виявлено аномальні клітини

Є кілька «класів» аномальних клітин, оскільки деякі є більш серйозними, ніж інші. У вашому листі з результатами буде пояснено, що означають ваші результати. Якщо у вас є ВПЛ і будь-який клас аномальних клітин шийки матки, ми направимо вас на кольпоскопію. Ми надішлемо вам нашу інформаційну брошуру Національної служби

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

охорони здоров'я про скринінг шийки матки — проведення кольпоскопії (див.: <https://www.gov.uk/government/publications/cervical-screening-colposcopy>)

4. Неадекватний результат

Іноді зразок можна назвати «неадекватним». Це може бути пов'язано з технічною проблемою, наприклад, якщо лабораторія не може отримати результат тесту на ВПЛ із вашого зразка або не може визначити наявність або відсутність аномальних клітин у ньому. Якщо у вас «неадекватний» результат тесту, ми попросимо вас знову пройти обстеження шийки матки через 3 місяці. Ми почекаємо, щоб знову було достатньо клітин для взяття зразка.

Схема, що показує результати для кожних 100 осіб, які пройшли скринінг шийки матки.

Що відбувається зі зразками після скринінгу

Залежно від результатів скринінгу ваш зразок може зберігатися в лабораторії щонайменше 10 років. Ваш результат буде збережено в національній захищеній комп'ютерній системі, щоб фахівці Національної служби охорони здоров'я могли порівняти ваш останній результат із тими, які ви отримували раніше.

Кольпоскопія

Кольпоскопію зазвичай проводять у стаціонарній клініці. Фахівець уважно огляне вашу шийку матки за допомогою збільшувальної лінзи зі світлом («кольпоскоп»). Фахівець може взяти невеликий зразок тканини (біопсія), щоби перевірити будь-які ділянки вашої шийки матки, які виглядають незвично. Якщо аномальні клітини серйозні, вам може бути потрібно відповідне лікування для їх видалення. Це допомагає запобігти раку шийки матки.

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

Докладніше про кольпоскопію можна дізнатися в інформації за посиланням: <https://www.gov.uk/government/publications/cervical-screening-colposcopy>

Можливі переваги та ризики скринінгу шийки матки

Вам вирішувати, проходити скринінг шийки матки чи ні. Щоб допомогти вам прийняти рішення, ми наводимо інформацію про можливі переваги та ризики.

Можливі переваги

Скринінг шийки матки допомагає запобігти раку шийки матки. Щороку у Великій Британії скринінг шийки матки рятує тисячі життів від раку шийки матки ^{1,2}.

Можливі ризики

Основні ризики скринінгу шийки матки пов'язані з видаленням аномальних клітин під час кольпоскопії, а не із самим скринінговим тестом. Видалення аномальних клітин іноді може спричинити кровотечу або інфекцію, а також вплинути на здатність завагітніти в майбутньому. У жінок, які завагітніли після видалення аномальних клітин, ризик народження дитини раніше терміну не підвищується, якщо вони проходять стандартне лікування. Якщо необхідно видалити більше тканини шийки матки, ймовірність того, що жінка народить раніше терміну на 1-2 місяці, трохи вища. Це може стосуватися приблизно 16% жінок (16 зі 100), які пройшли це більш комплексне лікування, а потім народили дитину ⁴.

Не у всіх, у кого було видалено аномальні клітини, надалі розвинувся б рак шийки матки. Ми пропонуємо лікування всім, у кого є серйозні аномальні клітини, оскільки неможливо сказати, у кого розвинеться рак шийки матки, а в кого ні.

Симптоми раку шийки матки

Рак може почати розвиватися між вашими регулярними скринінговими тестами. Важливо звертати увагу на всі незвичайні для вас симптоми, особливо:

- кровотеча між менструаціями, під час або після сексу, а також після менопаузи;
- зміни у вагінальних виділеннях;

Скринінг не є тестом для дослідження симптомів.

Якщо у вас є будь-які із цих змін, не чекайте наступного скринінгу шийки матки. Зверніться до свого сімейного лікаря якомога швидше. Ваш сімейний лікар може оглянути вас і за необхідності направити до гінекологічної клініки.

Зазвичай ці симптоми не означають, що у вас рак. Але якщо у вас є рак, рання діагностика та лікування можуть означати, що у вас більше шансів вижити.

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

Конфіденційність

Програми скринінгу Національної служби охорони здоров'я використовують особисту інформацію з ваших записів Національної служби охорони здоров'я, щоб запросити вас на скринінг у потрібний час. Служба громадської охорони здоров'я Англії також використовує вашу інформацію для забезпечення отримання вами високоякісної медичної допомоги та поліпшення програм скринінгу. Дізнайтеся більше про те, як використовують та захищають вашу інформацію, а також про ваші можливості.

Додаткова інформація про скринінг шийки матки

Якщо у вас виникли запитання щодо скринінгу шийки матки, ви можете поговорити зі своїм сімейним лікарем, практикуючою медсестрою або відвідати місцеву клініку контрацепції/сексуального здоров'я.

Більш детальну інформацію про скринінг шийки матки можна знайти на вебсайті Національної служби охорони здоров'я Великої Британії: <https://www.nhs.uk/cervical>

Щоб дізнатися більше про кольпоскопію, ознайомтеся з нашою брошурою: <https://www.gov.uk/government/publications/cervical-screening-colposcopy>

Список довідкової літератури

1. Peto, J and others (2004). The cervical cancer epidemic that screening has prevented in the UK. *Lancet* 35, 249 to 256. [Пето, Дж. та інші (2004). Епідемія раку шийки матки, якій запобіг скринінг у Великій Британії. *Ланцет* 35, 249 – 256.]
2. Castanon, A and others (2017). By how much could screening by primary human papillomavirus testing reduce cervical cancer incidence in England? *Journal of Medical Screening* vol. 24, (2) 110 to 112. [Кастанон, а та інші (2017). Наскільки скринінг у формі первинного тестування на вірус папіломи людини може знизити захворюваність на рак шийки матки в Англії? *Журнал медичного скринінгу*, том 24, (2) 110 – 112]
3. Public Health England. Health Matters: making cervical screening more accessible (2017). [Служба громадської охорони здоров'я Англії. Питання охорони здоров'я: підвищення доступності скринінгу шийки матки (2017)] Станом на: 14.03.2019. www.gov.uk/government/publications/health-matters-makingcervical-screening-more-accessible/health-matters-makingcervical-screening-more-accessible-2
4. Sasieni, P and others (2015). Risk of preterm birth following surgical treatment for cervical disease: executive summary of a recent symposium. *British Journal of Obstetrics and Gynaecology* 123: 1429 to 1429. [Сасієні, П. та інші (2015). Ризик передчасних пологів після хірургічного лікування захворювань шийки матки: коротке викладення недавнього симпозиуму. *Британський журнал акушерства та гінекології* 123: 1429 –1429.]

Скринінг шийки матки, який пропонує Національна служба охорони здоров'я: допомога в прийнятті рішення

Більше інформації

Програми скринінгу Національної служби охорони здоров'я використовують особисту інформацію з ваших записів Національної служби охорони здоров'я, щоб запросити вас на скринінг у потрібний час. Служба громадської охорони здоров'я Англії також використовує вашу інформацію для забезпечення отримання вами високоякісної медичної допомоги та поліпшення програм скринінгу. Щоб дізнатися більше про те, як використовують та захищають вашу інформацію, а також про ваші можливості, див.: www.gov.uk/phe/screening-data

Про те, як відмовитися від скринінгу, можна дізнатися за посиланням:

www.gov.uk/phe/screening-opt-out

Служба громадської охорони здоров'я Англії (PHE) підготувала цю інформацію від імені Національної служби охорони здоров'я.

© Crown copyright 2018

Цю інформацію можна використовувати повторно (за винятком логотипів) безкоштовно в будь-якому форматі та на будь-якому носії відповідно до умов Ліцензії відкритого уряду v3.0. Щоби переглянути цю ліцензію, відвідайте вебсайт ліцензії відкритого уряду. Якщо ми зазначаємо про наявність авторських прав третіх осіб на певну інформацію, вам необхідно отримати дозвіл від відповідних правовласників.

Зображення на сторінці 5: © Jo's Cervical Cancer Trust, відтворено з дозволу.

Опубліковано: грудень 2020

Код листівки: CSP14

Номер шлюзу публікацій Служби громадської охорони здоров'я Англії: GW-339

Служба громадської охорони здоров'я Англії підтримує Цілі сталого розвитку ООН